

PANDEMİ DÖNEMİNDE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN TEKNOLOJİK OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNDEKİ GELİŞİMLERİNİN İNCELENMESİ

Hakan YAVUZ¹

Ahmet BIÇAK²

Ferhat DURMAZ³

Özgür YAVUZ⁴

Uzman Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0003-3264-2879

²Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0009-0000-3664-8974

³Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0009-0001-0042-5389

⁴Uzman Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0001-7004-7088

Yavuz, Hakan; Durmaz, Ferhat ve Bıçak Ahmet. "Pandemi Döneminde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Teknolojik Okuryazarlık Düzeylerindeki Gelişmelerin İncelenmesi". ulakbilge, 88 (2023 Eylül): s. 969-981. doi: 10.7816/ulakbilge-11-88-07

ÖZ

2019 yılında hayatımıza giren Covid-19 Pandemisi ile birlikte birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de tüm resmi okullarda, özel okullarda ve üniversitelerde uzaktan eğitime geçme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitime geçişle birlikte önemli oranda soyut konuların öğretilmeye çalışıldığı Sosyal Bilgiler dersinde bu dersi okutan öğretmenlerin uzaktan eğitime uyum sağlama süreci biraz zor olmuştur. Bu çalışmanın amacı Covid-19 Pandemisi döneminde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknoloji okuryazarlık düzeylerini nasıl değiştiğini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda 2023 yılı Nisan ayı içerisinde Diyarbakır ili sınırları içerisinde görev yapan 20 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve yapılan görüşmeler sonucunda uzaktan eğitim sürecinde teknoloji okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği uygulanmış ve görüşme sonuçları Betimsel Analiz yöntemi ile incelenerek Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecindeki teknoloji okuryazarlık düzeylerindeki gelişimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma görüşme yapılan öğretmenlerle sınırlıdır. Araştırmada öğretmenlerin pandemi öncesinde yeteri kadar teknoloji okuryazarlık düzeyine sahip olmadıkları öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Pandemi süreci ile birlikte başlayan zorunlu uzaktan eğitim süreci, öğretmenlerin teknolojik okuryazarlık düzeylerinin gelişimine olumlu etki sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Okuryazarlığı, Covid-19 Pandemisi, Uzaktan Eğitim, Sosyal Bilgiler

Makale Bilgisi:

Geliş: 4 Temmuz 2023

Düzeltilme: 22 Ağustos 2023

Kabul: 1 Eylül 2023

Giriş

İlk defa mektupla öğretim şeklinde 19.yüzyılda başlayan ve günümüze doğru kitle iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin katkısıyla ciddi anlamda gelişme gösteren uzaktan eğitim, günümüz sanayi ve bilgi toplumlarında vazgeçilmez bir eğitim türü olarak varlığını ve önemini devam ettirmektedir. Günümüzde uzaktan eğitimin ne olduğu ile ilgili pek çok tanımla karşılaşmak mümkündür. Uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencilerin öğrenme ve öğretme süreçlerinde ayrı ortamlarda bulunduğu, alıcılara eğitimin amacı, zamanı ve yöntemi konusunda esneklik ve bireysellik sağlayan, teknolojik araç gereçlerin kullanıldığı sistematik ve planlı bir eğitim uygulamasıdır. (Uşun,2006). Öğretmen ve öğrenciler tarafından yüz yüze iletişimin sağlanmadığı durumlarda eğitim sürecinin desteklenmesi ve yapılandırılması için öğretmen ve öğrencilerin iletişiminin uzaktan sağlandığı ve iki yönlü iletişimde teknolojinin kullanıldığı eğitimdir (Kaya,2002).

Covid-19 Pandemisi ile birlikte uzaktan eğitim ve bu eğitim doğrultusunda kullanılan teknolojilerin kullanımı tüm ülkelerde adeta zorunlu bir hale gelişmiştir. Pandemi, insanlar arasında hızlıca yayılabilen ve insanlara bulaştığında ölümcül sonuçlar doğurabilecek salgın hastalık durumudur. Pandemi anlam olarak dünya genelinde tüm insanları etkileyen çok bulaşıcı ve öldürücü hastalık demektir. Bir hastalığın dünya geneline yayılmasıdır. (T.C. Sağlık Bakanlığı,2020). Pandemilerin yayılma hızlarının çok hızlı ve öldürücü etkilerinin fazla olmasından dolayı ülkeler, insanlar arasındaki sosyal temasları en aza indirebilmek amacıyla birtakım önlemler almak zorunda kalmıştır. Alınan bu önlemlerin başında sosyal temasın en fazla yaşandığı yerlerden birisi olan okulların kapatılması olmuştur. Okulların kapatılmasıyla birlikte zorunlu olarak uzaktan eğitime geçilmiştir. Uzaktan eğitime geçiş süreciyle birlikte eğitim sisteminin en önemli parçalarından olan öğretmen ve öğrencilerin sürece entegrasyonunu sağlamak, altyapı yetersizliği, öğretmen ve öğrencilerin teknoloji okuryazarlık düzeylerinin yeterli seviyede olmaması gibi sebeplerden dolayı ilk etapta biraz zor olmuştur. Özellikle teknolojik araç gereç kullanımının son derece önemli ve gerekli olduğu sosyal bilgiler derslerinde bu dersi okutan öğretmenlerin ve bu dersi alan öğrencilerin öğretim sürecinde uzaktan eğitime entegre olmaları pek de kolay olmamıştır. Sosyal bilgiler dersi, hukuk, sosyoloji, tarih gibi birçok sosyal disipline ait soyut ve somut kavramları içeren bir ders olduğu için bu dersin öğretiminde teknoloji kullanımının öğretmenler tarafından sağlanması gerekmektedir. (Dere ve Ateş, 2020). Sosyal bilgiler ders içerikleri incelendiğinde bu içeriklere ait kazanımların kazandırılmasında teknoloji kullanımına uygun bir ders olduğu da görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi öğretimde dijital teknolojilerin kullanılabilceği uygun bir ders olarak görülmektedir (Shriener, Clark, Nail, Schlee ve Libler 2010'dan akt; Demirezen ve Keleş 2020).

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada nitel araştırma tekniklerinden bir olan "Görüşme Tekniği" uygulanmıştır. Görüşme, yapılan bir araştırmanın amacına uygun olan bilgileri toplamaya çalışan araştırmacı ile bu bilgileri elde etmek istediği kişi arasındaki soru sorma ve sorulan soruları cevaplamaya yönelik gerçekleştirilen karşılıklı etkileşime dayalı bir iletişim sürecidir. (Salı,2012). Bu araştırma doğrultusunda öğretmenlerle yapılacak olan görüşmelerde önceden araştırma konusu ile ilgili hazırlanmış sorular görüşme sırasında sorulmuş ve ulaşılmak istenilen bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen bilgiler "Betimsel Analiz" yöntemi ile incelenmiş, elde edilen analiz sonuçlarından hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecindeki teknoloji okuryazarlık düzeylerindeki gelişimleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2023 yılı içerisinde Diyarbakır ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerdir. Araştırmanın örneklemini 2023 yılı içerisinde Diyarbakır ilinde görev yapan seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan "Uygun Örneklem" yöntemi ile seçilmiş olan 20 sosyal bilgiler öğretmenidir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Yapılandırılmış Görüşme" kullanılmıştır. Öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmelerde öğretmenlere 8 tane soru sorulmuştur. Görüşmelerin süresi 15-20 dakika arasında sürmüştür. Öğretmenlerin isimleri kullanılmamış, öğretmen isimleri Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10...Ö19,Ö20 olarak kodlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde "Betimsel Analiz" den yararlanılmıştır. Araştırmacının görüşme ve gözlemleri sonucu elde ettiği verileri düzenleyerek ve yorumlayarak okuyucuya sunmasıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008'den akt; Karataş 2015)

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmadaki görüşme formu araştırmacı tarafından araştırma konusu ile ilgili alanyazındaki çalışmalar incelenerek geliştirilmiştir. Görüşme soruları hazırlanırken konuyla ilgili alanında uzman olan bir akademisyenden destek alınmış, hatalı kısımlar düzeltilmiş ve oluşturulan görüşme formuna son şekli verilmiştir. Verilerin analizi ve sonuçları araştırmacının örneklemini oluşturan öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda belirlenmiştir.

Bulgular

Bu araştırmada örneklem grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılan yüz yüze görüşmelerde aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Bu araştırmada örneklem grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılan yüz yüze görüşmelerde aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Soru 1. Kendinizi kısaca tanıtabilir misiniz? (Adız soyadınız, kıdem yılınız, yaşınız vs.)

Tablo 1.Öğretmenlerin Kıdem, Cinsiyet ve Şehir Bilgileri

Katılımcılar	Mesleki Kıdem Yılı	Cinsiyet	Çalıştığı Yer
Ö1	20	E	Diyarbakır
Ö2	2	E	Diyarbakır
Ö3	12	E	Diyarbakır
Ö4	15	E	Diyarbakır
Ö5	20	E	Diyarbakır
Ö6	8	K	Diyarbakır
Ö7	11	E	Diyarbakır
Ö8	8	E	Diyarbakır
Ö9	8	E	Diyarbakır
Ö10	12	K	Diyarbakır
Ö11	10	K	Diyarbakır
Ö12	32	E	Diyarbakır
Ö13	11	K	Diyarbakır
Ö14	13	K	Diyarbakır
Ö15	2	E	Diyarbakır
Ö16	9	E	Diyarbakır
Ö17	33	E	Diyarbakır
Ö18	10	E	Diyarbakır
Ö19	10	E	Diyarbakır
Ö20	10	E	Diyarbakır

Tablo 1. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin cinsiyet durumu incelendiğinde büyük çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bakıldığında ise öğretmenlerin yarıdan fazlasının on yıllık bir mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir.

Soru 2. Covid-19 Pandemisi'nden önce yüz yüze yapılan eğitim döneminde, kendinizi yeterli oranda teknoloji okuryazarı yeterliliğine sahip biri olarak kabul ediyor muydunuz?

Tablo 2. Öğretmenlerin Soru 2'ye Verdiği Cevaplar

Katılımcılar	Öğretmenlerin Teknolojik Okuryazarlık Yeterliliği
Ö1	Hayır
Ö2	Kısmen
Ö3	Evet
Ö4	Hayır
Ö5	Hayır
Ö6	Hayır
Ö7	Hayır
Ö8	Hayır
Ö9	Kısmen
Ö10	Evet
Ö11	Evet
Ö12	Evet
Ö13	Kısmen
Ö14	Hayır
Ö15	Hayır
Ö16	Evet
Ö17	Kısmen
Ö18	Hayır
Ö19	Evet
Ö20	Kısmen

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun pandemi öncesi dönemde kendilerini teknoloji okuryazarı olarak kabul etmedikleri görülmektedir. Ö2, Ö9, Ö13, Ö17 ve Ö20 olarak adlandırılan öğretmenlerin kısmen Ö3, Ö10, Ö11, Ö12, Ö16 ve Ö19 adlı öğretmenlerin de kendilerini yeterli oranda teknoloji okuryazarı olarak kabul ettikleri görülmektedir.

Soru 3. Covid-19 pandemisinden önce yüz yüze yapılan eğitim döneminde derslerinizde teknoloji okuryazarlık düzeyinize uygun kullandığınız teknolojik ders materyalleri oldu mu? İsimlerini söyleyebilir misiniz?

Tablo 3. Öğretmenlerin Soru 3'e Verdikleri Cevaplar

Katılımcılar	Yüz yüze eğitimde kullanılan materyaller
Ö1	Slayt, video
Ö2	Slayt, video
Ö3	Slayt, video

Ö4	Slayt, video
Ö5	Slayt, video
Ö6	Slayt, video
Ö7	Slayt, video
Ö8	Slayt, google slides
Ö9	Akıllı defter, etkileşimli oyunlar, Slayt, video
Ö10	Çalıştığım köy okulunda teknolojik imkânlar olmadığı için teknolojik materyal kullanamıyorum
Ö11	Slayt, video
Ö12	Slayt, video
Ö13	Slayt, video
Ö14	Çalıştığım okulda teknolojik imkânlar yetersiz olduğu için herhangi bir materyal kullanamadım.
Ö15	Eba, slaytlar, videolar
Ö16	Slayt, video
Ö17	Slayt, video
Ö18	Çalıştığım okulda teknolojik imkânlar yetersiz olduğu için herhangi bir materyal kullanamadım.
Ö19	Slayt, video
Ö20	Slayt, video

Tablo 3 incelendiğinde pandemiden önceki dönemde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yüz yüze eğitimdeki derslerde slayt, video gibi teknolojik materyaller kullandıkları görülmektedir. Ö10, Ö14 ve Ö 18 adlı öğretmenlerin çalıştıkları okullarda teknolojik altyapı ve materyaller olmadığı için herhangi bir ders materyali kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Ö8 ve Ö9 adlı öğretmenler diğerlerinden farklı olarak google slides, akıllı defter, etkileşimli oyunlar gibi ders materyalleri kullandıklarını belirtmişlerdir.

Soru 4. Covid-19 Pandemisi ile birlikte başlayan uzaktan eğitim sürecinde uzaktan eğitim teknolojilerine uyum sağlamak adına zorluklar yaşadınız mı? Yaşadığınız zorlukları anlatabilir misiniz?

Tablo 4. Öğretmenlerin Soru 4'e Verdikleri Cevaplar.

Katılımcılar	Yaşanılan sorunlar
Ö1	Kırsal bölgede görev yaptığımdan dolayı internete erişimin yetersiz olması ve elektrik kesintilerinden dolayı çok zorluk yaşadım
Ö2	Hayır, herhangi bir zorluk yaşamadım
Ö3	Hayır, herhangi bir zorluk yaşamadım
Ö4	Sürecin başında biraz zorluk yaşadım gerekli uyum sürecini atlattıktan sonra herhangi bir zorluk yaşamadım.

- Ö5 Evet, canlı ders yazılımlarını kullanırken bazı zorluklar yaşadım.
- Ö6 Evet, yaşadım. Gerekli uyum sürecini atlattıktan sonra herhangi bir zorluk yaşamadım.
- Ö7 Canlı ders yazılımlarını kullanırken derslerle alakalı kullanacağım video, fotoğraf gibi materyalleri kullanmaya çalışırken zorluklar yaşadım
- Ö8 Evet, yaşadım. Kullandığım uzaktan eğitim yazılımlarının dilinin yabancı dil olmasından dolayı bazı zorluklar yaşadım.
- Ö9 İnternet bağlantılarının zayıf olmasından dolayı bazı zorluklar yaşadım
- Ö10 Evet, yaşadım. Uzaktan eğitim sistem ve yazılımları ile ilk kez karşılaştığım için zorlandım.
- Ö11 Hayır, herhangi bir zorluk yaşamadım
- Ö12 Hayır, herhangi bir zorluk yaşamadım
- Ö13 Evet, yaşadım. Kullandığım uzaktan eğitim yazılımlarının dilinin yabancı dil olmasından dolayı bazı zorluklar yaşadım.
- Ö14 Evet, yaşadım. Teknoloji okuryazarlığı konusunda yetersiz olmamdan dolayı uzaktan eğitim ders araç ve gereçlerini kullanmada bazı sorunlar yaşadım.
- Ö15 Evet, yaşadım. Uzaktan eğitim sürecinde canlı ders yazılımlarından bazılarının dilini İngilizce olmasından dolayı sürecin başında bazı sorunlar yaşadım.
- Ö16 Evet, yaşadım. Gerekli uyum sürecini atlattıktan sonra herhangi bir zorluk yaşamadım.
- Ö17 Evet, yaşadım. Eba, Zoom gibi yazılımlarda canlı ders oluşturma konusunda sorunlar yaşadım.
- Ö18 Evet, yaşadım. Kullandığım Zoom yazılımını ilk defa kullandığım için zorlandım.

Ö19	Evet, yaşadım. Uzaktan eğitim sürecinde canlı ders yazılımlarından bazılarının dilini İngilizce olmasından dolayı sürecin başında bazı sorunlar yaşadım.
Ö20	Evet, yaşadım. Uzaktan eğitim sürecinde canlı ders yazılımlarından bazılarının dilinin İngilizce olmasından dolayı sürecin başında bazı sorunlar yaşadım.

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerden 16'sının uzaktan eğitim sürecinde uzaktan eğitim teknolojilerine uyum sağlamak adına bazı zorluklar yaşadıkları görülmektedir. Görülen zorlukların başında bazı teknolojik yazılımların dilinin İngilizce olması ve ilk defa bu tür teknolojik materyaller kullanılmasıdır. Ö2, Ö3, Ö11, Ö12 adlı öğretmenler de herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Soru 5. Covid-19 Pandemisi ile birlikte başlayan uzaktan eğitim sürecinde teknoloji okuryazarlık düzeyinizi artırmaya yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerine katıldınız mı? Katıldığınız faaliyetleri söyleyebilir misiniz?

Tablo 5. Öğretmenlerin Soru 5'e Verdikleri Cevaplar

Katılımcılar	Hizmet İçi Eğitim Katılım Durumu
Ö1	Katılmadım
Ö2	Katılmadım
Ö3	Katılmadım
Ö4	Katılmadım
Ö5	Katılmadım
Ö6	Katılmadım
Ö7	Katıldım. Eğitimde etkileşimli ders tasarımı
Ö8	Katılmadım
Ö9	Katılmadım
Ö10	Katılmadım
Ö11	Katılmadım
Ö12	Katıldım. Uzaktan öğretimde dijital dönüşüm, uzaktan eğitim sürecinde tasarım ve yönetim becerilerinin geliştirilmesi, uzaktan öğretimde dijital dönüşüm
Ö13	Katılmadım
Ö14	Katılmadım
Ö15	Katılmadım
Ö16	Katılmadım
Ö17	Katılmadım
Ö18	Katılmadım
Ö19	Katılmadım

Ö20

Katıldım. Uzaktan eğitim sürecinde öğretim becerilerinin geliştirilmesi

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerden 17'sinin herhangi bir hizmet içi eğitime katılmadıkları görülmektedir. Sadece Ö7, Ö12 ve Ö20 adlı öğretmenler bazı hizmet içi eğitimlere katılmışlardır. Ö7 ve Ö20 adlı öğretmenler bir tane, Ö12 adlı öğretmen de üç tane hizmet içi eğitime katılım göstermiştir.

Soru 6. Covid-19 Pandemisi ile birlikte başlayan uzaktan eğitim sürecinde teknoloji okuryazarlık düzeyinizi arttırmaya yönelik olarak okul yönetiminiz tarafından size yönelik herhangi bir eğitim çalışması oldu mu? Olduysa katılım gösterdiğiniz bu çalışmalardan bahsedebilir misiniz?

Tablo 6. Öğretmenlerin Soru 6'ya Verdikleri Cevaplar

Katılımcılar	Okul Yönetimleri Tarafından Verilen Eğitimler
Ö1	Olmadı
Ö2	Olmadı
Ö3	Olmadı
Ö4	Olmadı
Ö5	Olmadı
Ö6	Olmadı
Ö7	Olmadı
Ö8	Zoom ve EBA üzerinden canlı ders oluşturmayla ilgili sunumlar yapıldı.
Ö9	Olmadı
Ö10	Olmadı
Ö11	EBA'nın aktif ve doğru kullanımı ile ilgili seminer verildi.
Ö12	Zoom yazılımının doğru kullanımı ile ilgili seminer verildi.
Ö13	Zoom yazılımının doğru kullanımı ile ilgili seminer verildi.
Ö14	Bilgilendirici videolar paylaşıldı
Ö15	Olmadı
Ö16	Olmadı
Ö17	Olmadı
Ö18	Olmadı
Ö19	Zoom ve EBA üzerinden canlı ders oluşturmayla ilgili sunumlar ve videolar yayınlandı.
Ö20	Olmadı

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin 14'ünün okul yönetimi tarafından kendilerine herhangi bir eğitim verilmediğini belirtmiştir. Okul yönetimi tarafından kendilerine eğitim verildiğini söyleyen 5 öğretmen, kendilerine, EBA ve Zoom yazılımlarının doğru kullanımları ve bunlar üzerinden canlı ders oluşturma ile ilgili sunumlar yapıldığını ve videolar paylaşıldığını belirtmişlerdir. 1 öğretmen ise kendilerine bu konuda okul yönetiminin seminer verildiğini belirtmiştir.

Soru 7. Covid-19 Pandemisi ile birlikte başlayan uzaktan eğitim sürecinde teknoloji kullanma zorunluluğunuzun ortaya çıkmasıyla birlikte kendinizi bu konuda geliştirme ihtiyacı duydunuz mu? Duyduysanız nedenlerini söyleyebilir misiniz?

Tablo 7. Öğretmenlerin Soru 7'ye Verdikleri Cevaplar

Katılımcılar	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Kendilerini Geliştirme İhtiyaçları ve Nedenleri
Ö1	Evet. Eğitimde teknoloji kullanımının ne kadar önemli olduğunu anladım.
Ö2	Hayır
Ö3	Evet. Yeni teknolojik ders materyallerini kullanma becerisine yeterince sahip olmak için.
Ö4	Evet. Zoom gibi yazılımların doğru ve etkili şekilde kullanımını sağlamak için
Ö5	Evet. Gelişen eğitim teknolojilerine ayak uydurmak amacıyla duydum.
Ö6	Evet. Zoom gibi yazılımların doğru ve etkili şekilde kullanımını sağlamak için
Ö7	Evet. Öğrencilere daha faydalı olma ve öğrettiklerimi daha kalıcı hale getirmek için
Ö8	Evet. Etkili ve verimli bir öğretim süreci sağlayabilmek için
Ö9	Evet. Zoom gibi yazılımların doğru ve etkili şekilde kullanımını sağlamak için
Ö10	Evet. Uzaktan eğitimle ilgili yazılımları ilk defa kullandığım için
Ö11	Evet. Değişen ve gelişen eğitim teknolojilerine ayak uydurmak amacıyla
Ö12	Evet. Öğrencilerime daha fazla faydalı olabilmek için
Ö13	Evet. Uzaktan eğitim sürecinde kendimi yetersiz hissetmemek için
Ö14	Evet. Zorluklar yaşadım. Teknolojiyi daha iyi kullanabilmek için
Ö15	Evet. Sınırlı sayıda ve sürede öğrenci katılımı olduğu için dersleri daha verimli işleyebilmek için.
Ö16	Hayır.
Ö17	Evet. Zoom gibi yazılımların doğru ve etkili şekilde kullanımını sağlamak için
Ö18	Evet. Öğrencilerime daha faydalı olabilmek için
Ö19	Evet. Teknolojik yazılımları daha iyi kullanabilmek için
Ö20	Evet. Daha etkili ve verimli ders işleyebilmek için

Tablo 7 incelendiğinde 18 öğretmen kendilerini teknoloji okuryazarlığı konusunda geliştirme ihtiyacı duyduklarını söylemişlerdir. Öğretmenler Zoom gibi sanal sınıf yazılımlarını daha etkili ve doğru şekilde kullanabilmek ve öğrencilerine daha yararlı olmak için kendilerini geliştirme ihtiyacı duyduklarını söylemişlerdir. Ö2 ve Ö16 adlı öğretmenler kendilerini geliştirmek adına herhangi bir ihtiyaç görmemişlerdir.

Soru 8. Covid-19 Pandemisi ile birlikte başlayan uzaktan eğitim sürecinde düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetleri, okulunuz tarafından size yönelik verilen destek ve eğitimleri, uzaktan eğitim verme zorunluluğunuzun ortaya çıkması gibi faktörler sizin teknoloji okuryazarlık düzeyinizin artmasını sağladı mı?

Tablo 8. Öğretmenlerin 8'inci Soruya Verdikleri Cevaplar.

Katılımcılar	Covid-19 pandemisi ile birlikte başlayan uzaktan eğitim sürecinde düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetleri, okulunuz tarafından size yönelik verilen destek ve eğitimleri, uzaktan eğitim verme zorunluluğunuzun ortaya çıkması gibi faktörler sizin teknoloji okuryazarlık düzeyinizin artmasını sağladı mı?
Ö1	Evet. Eğitimde teknoloji kullanımının ne kadar önemli olduğunu anladım.
Ö2	Hayır
Ö3	Evet. Yeni teknolojik ders materyallerini kullanma becerisine yeterince sahip olmak için.
Ö4	Evet. Zoom gibi yazılımların doğru ve etkili şekilde kullanımını sağlamak için
Ö5	Evet. Gelişen eğitim teknolojilerine ayak uydurmak amacıyla duydum.
Ö6	Evet. Zoom gibi yazılımların doğru ve etkili şekilde kullanımını sağlamak için
Ö7	Evet. Öğrencilere daha faydalı olma ve öğrettiklerimi daha kalıcı hale getirmek için
Ö8	Evet. Etkili ve verimli bir öğretim süreci sağlayabilmek için
Ö9	Evet. Zoom gibi yazılımların doğru ve etkili şekilde kullanımını sağlamak için
Ö10	Evet. Uzaktan eğitimle ilgili yazılımları ilk defa kullandığım için
Ö11	Evet. Değişen ve gelişen eğitim teknolojilerine ayak uydurmak amacıyla
Ö12	Evet. Öğrencilerime daha fazla faydalı olabilmek için
Ö13	Evet. Uzaktan eğitim sürecinde kendimi yetersiz hissetmemek için

Ö14	Evet. Zorluklar yaşadım. Teknolojiyi daha iyi kullanabilmek için
Ö15	Evet. Sınırlı sayıda ve sürede öğrenci katılımı olduğu için dersleri daha verimli işleyebilmek için.
Ö16	Hayır.
Ö17	Evet. Zoom gibi yazılımların doğru ve etkili şekilde kullanımını sağlamak için
Ö18	Evet. Öğrencilerime daha faydalı olabilmek için
Ö19	Evet. Teknolojik yazılımları daha iyi kullanabilmek için
Ö20	Evet. Daha etkili ve verimli ders işleyebilmek için

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin tamamı uzaktan eğitim süreci ile birlikte kendi okuryazarlık düzeylerinin arttığını belirtmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Eğitim-Öğretim sürecinin en önemli yapı taşlarından biri olan öğretmenlerin ve özellikle soyut kazanımların çok olduğu derslerden biri olan sosyal bilgiler dersinde bu dersi okutan öğretmenlerin teknoloji okuryazarlık becerilerine sahip olmaları günümüzde öğretmenler adına en istenilen özelliklerden biridir. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin, kıdem yılı bakımından değişik sürelerde görev yapan öğretmenlerden oluştuğu ve büyük bir bölümünün de 8 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Cinsiyet açısından örneklem grubunun %75'inin erkeklerden %25'inin de kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Araştırma içerisinde yer alan öğretmenlerin teknoloji okuryazarlık düzeylerine bakıldığında öğretmenlerin yarısından fazlasının pandemi öncesi dönemde kendilerini yeterli düzeyde teknoloji okuryazarı olarak görmedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Gülcü ve diğerleri (2013) tarafından elde edilmiş bulgularla da paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin derslerde teknoloji okuryazarlık düzeylerine uygun olarak en çok slayt ve video tarzındaki materyalleri kullanmayı tercih ettikleri, kendilerini yeterli düzeyde teknoloji okuryazarı olarak kabul eden öğretmenlerin de kendi düzeylerine uygun üst düzey materyalleri kullanmadıkları görülmektedir. Eğitimde Web.2 ve Web.3 gibi etkileşimli öğrenme ortamları yaratan araçların yaygın şekilde kullanıldığı bir dönemde öğretmenlerin önemli bir bölümünün derslerde sadece slayt ve video gibi araçlarla ders işleme çabasıyla onların bu konudaki yetersizliklerini ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitim sürecinin başlamasıyla birlikte uzaktan eğitimde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların en başında daha önce kullanmadıkları yazılımları kullanmak zorunda kalmaları ve bu yazılımların bazılarının dilinin İngilizce olmasıdır. Bu sonuç öğretmenlerin uzaktan eğitimde canlı derslerde kullanmak zorunda kaldıkları EBA ve Zoom gibi uygulamaları kullanmakta yetersiz kaldıklarını göstermektedir. Bu sonuç Başaran ve diğerleri (2020) tarafından elde edilmiş bulgularla desteklenmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %85'inin, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlerin uzaktan eğitim becerilerini artırmaya yönelik olarak verilen hizmet içi eğitimlere katılmadıkları görülmektedir. Özellikle teknoloji okuryazarlığı konusunda kendilerini yetersiz olarak kabul eden öğretmenlerin bu eğitimlere yönelik olumsuz bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Bu sonuç Karasolak ve diğerleri (2012) tarafından da elde edilmiş bulgularla desteklenmektedir. Öğretmenlerin %70'i uzaktan eğitim süreciyle ilgili okul yönetimlerince kendilerine teknoloji okuryazarlık düzeylerini artırıcı bir çalışma yapılmadığını belirtmiştir. Bu durum okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlere gereken desteği vermediklerini ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitim sürecinin başlaması ile birlikte öğretmenlerin önemli bir bölümü uzaktan eğitim yazılımlarını doğru bir şekilde kullanabilmek, dersleri daha verimli bir şekilde işleyebilmek ve öğrencilere daha faydalı olabilmek için kendilerini teknoloji okuryazarlığı alanında geliştirmeye ihtiyaç duymuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı uzaktan eğitim süreci ile birlikte teknoloji okuryazarlık düzeylerinin arttığını belirtmiştir. Bu sonuç Bakırcı ve diğerlerinin (2021) yaptıkları araştırmadaki bulgularla da desteklenmektedir.

Öneriler

Yapılan bu çalışmada elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji okuryazarlık düzeylerini artırmaya yönelik olarak gerekse İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından öğretmenlere ve okul idarecilerine yönelik zorunlu olarak hizmet içi eğitim kursları düzenlenebilir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarına yönelik olumsuz tutumlarını değiştirecek nitelikte teşvik edici çalışmalar yapılabilir. Okullarda teknoloji entegrasyonunun sağlanmasına ve gerekli altyapıların iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim (Vol. 1)*. Pegem A Yayıncılık.
<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>
- Dere, İ., & Ateş, Y. (2020). Sosyal Bilgiler derslerinde teknolojik araç ve materyal kullanımı: Bir durum çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 496-514.
- Demirezen, S., & Keleş, H. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Teknopedagojik Alan Bilgisi Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 4(1), 131-150.
<https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/ARY101U/ebook/ARY101U-12V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Gülcü, A., Solak, M., Aydın, S., & Koçak, Ö. (2013). İlköğretimde Görev Yapan Branş Öğretmenlerinin Eğitimde Teknoloji Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 8(6).
- Başaran, M., Ülger, I. G., Demirtaş, M., Elif, K. A. R. A., Geyik, C., & Vural, Ö. F. *Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Teknoloji Kullanım Durumlarının İncelenmesi*. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4619-4645.
- Karasolak, K., Tanrıseven, I., & Konokman, G. Y. (2012). Öğretmenlerin hizmetçi eğitim etkinliklerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 997-1010.
- Bakırcı, H., Doğdu, N., & Artun, H. (2021). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin mesleki kazanımlarının ve sorunlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 640-658.

A RESEARCH ON THE DEVELOPMENT OF SOCIAL STUDIES TEACHERS' TECHNOLOGY LITERACY LEVELS

Hakan YAVUZ, Ahmet BIÇAK, Ferhat DURMAZ, Özgür YAVUZ

ABSTRACT

With the COVID-19 pandemic that entered our lives in 2019, it has become obligatory to switch to distance education in all official schools, private schools and universities in our country, as in many countries. With the transition to distance education, the adaptation process of the Social Studies teachers has become a bit difficult because of the fact that the subject includes a significant amount of abstract topics. The aim of this study is to determine how the technology literacy levels of Social Studies teachers have changed during the COVID-19 pandemic period. For this purpose, face to face interviews have been hold with the 20 Social Studies teachers who work within the borders of Diyarbakir province in April, 2023, and as a result of the interviews, technology literacy levels have been examined. In this study, the interview technique, which is one of the qualitative research methods, has been applied and it's aimed to determine the development of technology literacy levels of Social Studies teachers in the distance education process during the pandemic period. The research is limited to the teachers interviewed. In this study, it is stated that the teachers haven't had enough technology literacy level before the pandemic. The compulsory distance education process which started with the pandemic period has a positive effect on the development of teacher's technology literacy levels.

Keywords: Technology literacy, COVID-19 Pandemic, distance education, social studies